

DOĞU-BATI EKSENİNDE SİYASAL İSLÂM

Siyasal İslam İhtiyacı Neden Doğdu?

Doğu - Batı ya da İslam - Batı arası ilişkiler Müslümanlar ile Hıristiyanları ilgilendiren bir konu iken Siyasal İslam daha çok Müslümanları ve kendi devletlerindeki mücadelelerini içermektedir. Bu iki konuyu aynı başlıkta bir araya getiren durum ise İslam ülkelerinin egemen iktidarlarının halkını Batı değerleriyle yönetme tahakkümü çabalarıdır.

Siyasal İslam'ı meydana getiren en temel unsur, dârülislâm ülke devletlerinin halklarını dârülharp zihniyetiyle yönetmeye çalışmasıdır.

Siyaset, Devlet, Müslüman İlişkisi nedir?

Siyaset, halkı devlet aygıtıyla nasıl yöneteceğini belirlerken, İslam bireyin nasıl yaşayacağını ya da nasıl yaşaması gerektiğini belirlemektedir. Devletlerin adı, rejimi, yönetim şekli ne olursa olsun içinde Müslüman bir toplumu barındırıyorsa Allah'ın emir ve yasaklarını kendi yasa ve tüzüklerinde yaşanılabilir bir şekilde düzenlemesi gerekir. Müslümanların devletle barışık yaşamaları ve çatışmaması, siyasetin İslam kural ve kaidelerinin kapsayıcılığı ile devleti ve vatandaşlarını yönetmesine bağlıdır. Aksi halde **“Müslümanlar; Allah ile devlet arasında, peygamber ile devlet başkanı arasında, ahret ile dünya arasında, kulluk ile vatandaşlık arasında, günah ile kabahat arasında tercih yapmaya zorlanır”**, bunun neticesinde bireysel olarak travma toplumsal olarak çatışma ve ayrışma yaşanmaya başlanır. **Müslüman bir birey devletsiz yaşayabilir ama İslamsız yaşayamaz, tıpkı bir devletin topraksız ve insansız kurulamayacağı gibi.** Müslüman bireyler için, barış, huzur ve güvende yaşayabilmenin tek koşulu Allah'a teslim olmak ile; teslimiyet ise Allah'ın emir ve yasaklarına tam olarak riayet etmek ile mümkündür.

Siyasal İslam Nedir? Nelerin Eksiklikleri Giderilsin Amaçlanmıştır?

Siyasal İslamcılık; sosyal, eğitim, hukuk, ticaret ve kamusal alanlarda inançla çelişen birtakım uygulamaların devletin vatandaşına dayatması sonucu meydana gelen mağduriyetleri ortadan kaldırmak ve devletin bu kurallarını yerleştiren kural koyucularla eşit bir konuma gelip kendi kurallarını da devlet eliyle meşru olarak yaşamak, yaşayabilmek için meydana gelmiş bir mücadele hareketidir. Bu hareketin temel amacı, İslam inanç esaslarına göre, din ve dinin mecbur kıldığı sosyal yaşam ekseninde bir özgürlük alanı elde etmektir. Vatandaşlık hakkı olarak da kendisinden gasp edilmiş, yasaklanmış ve mahrum edilmiş hak ve hukukunun bütün bireylerle denk hale getirilmesidir. Yani evvela özgürlük ve eşitlik.

Siyasal İslam, dini olmayan bir devlet düzeninde, devlet yönetimine din hassasiyeti yüksek olan bir zümrenin talip olma gayesi ile bir araya geldiği genellikle parti üzerinden örgütlenildiği siyasal bir topluluğun genel adıdır. Bu topluluğu meydana getiren zorunluluk, devletlerdeki mevcut sistem ve kurumların işlevsizliği, düşük kapsayıcılığı, görmezden gelmesi, yok saymasıdır. Tam da burada bir kaç soru merak

edilenlerin cevabı olabilir: Laiklik uygulana geldiğinin ötesinde din ve devlet işlerini bir birinden ayırırken din kısmına müdahalede bulunmasaydı, baskı altına almasaydı, bireylerin inanç esaslarına yaşamalarına yasak getirmeseydi, bilakis iddia edildiği gibi inanç özgürlüğünün teminatı olsaydı, herkesin kendi din ve inancını yaşayabilmesini güvence altına alsaydı laiklik ile İslam bu kadar karşı karşıya gelir miydi? Bir siyasal İslam zorunluluğu doğar mıydı? (ki laikliğin merkezi Fransa'da laiklik, özellikle de Katolikler için dinin teminatı olarak ilk günden itibaren varlığını sürdürmektedir). Yine özgürlükçü ve adil bir devlet biçimi olarak **cumhuriyet** ve toplumda ekonomik, dini, siyasi, etnik, kültürel ve yasal eşitlik konularında öne çıkan **demokrasi**; tanımına uygun işletilseydi bir siyasal İslam zorunluluğu doğar mıydı? Cevap niteliğindeki bu sorulara yine bir soruyla cevap vermek gerekirse: Bir ülkede gerçek anlamında demokrasi icra edilmiş olsa; hem bir ateist hem de bir dindar kendi özgürlüğünü, yaşamsal ve hukuki olarak elde etmiş, hissetmiş olmaz mıydı? Gerçek anlamda bir demokrasi olsaydı, **Müslüman Şeriatla yönetiliyormuş gibi şeriata uygun yaşardı, ateist komünizmle yönetiliyormuş gibi bir komünist gibi yaşardı**, Hıristiyan, Yahudi, seküler, liberal, kapitalist olan için de durum aynısı olmaz mıydı? Öyle olurdu. **Demokrasi bir yerden sonra Müslüman için şirk haline dönüşmezdi.** Devlet en geniş çerçevede karşılıklı saygı esasına dayalı bir hukuk metniyle toplumsal bir mutabakat oluştururdu. Bu mutabakat ile bir birinden farklı olanların birbirlerine saygılı olmasını hukuki olarak teminat altına alırdı. Böylece devlet topluluklardan müteşekkil bir toplum meydana getirirdi, toplumdaki farklılıkları zenginlik olarak görür ve her yönü mamur olurdu.

İslam Ülkelerinin İyi Yönetilememesi Gerçeğinin Sebep ve Sonuçları

Müslüman ülkesi diye tanımlanan halkının çoğunluğunun Müslüman olduğu ülkelerde devletlerin iyi yönetilmemesi, siyasal temsil oranının düşük olması, İslam ile siyasetin uyum göstermemesinin temelde iki sebebi vardır: Birincisi **siyasetin iyi işlememesidir**, ikincisi **dinin iyi yaşanmamasıdır**. İkisinin ortak noktası toplumun bilgisizliği ve itaatkâr oluşudur. İslam açısından değerlendirildiğinde, İyi bir Müslüman olmayan birey iyi bir vatandaş da olamıyor. Siyaset açısından bakıldığında iyi bir yönetim (hak, hukuk, adalet ekseninde) sergilenmediğinde iyi bir toplum da elde edilemiyor.

“ Siyasetin devlet yönetimindeki din hürriyeti eksikliği ve zaafı Siyasal İslâm’ı; Siyasal İslâm’ın devletleşme çabası ve mücadelesi dinsiz devleti tetikliyor ve teşvik ediyor.” İlki dinin istismarına ikincisi ise dışlanmasına sebep oluyor. Ve bir kısır döngü başlıyor. Dininin siyasallaştığı devletlerde, dinin cahili toplumlar, yönetilmek yerine koyun sürülerinden daha kolay ve sorunsuz güdülüyorken, siyasetin dinsiz devleti dayattığı toplumlarda da ahlak ve aile başta olmak üzere her türlü etik ve iyilik değerleri yok olmaktadır. Her ikisinde de iktidarlar açısından yönetimin kolay olma avantajı elde edilirken, toplumun inşası, bütünlüğünün sağlanması ve geleceği büyük zararlar görmektedir.

Siyasal İslâm Denemeleri ve Başarısızlığı

Dindarların talep ettiği siyasal İslam bir zamandan sonra partililik anlayışından dolayı dindarlıktan uzaklaşıp dincilerin eline geçmektedir. **Unutulmamalıdır ki din; bireyi iyilerden olması için ve iyilik adına harekete geçirmek için korkutur, dinci ise bireyi kendi yanlış, hata ve kötülüklerinden yana sessiz kalması için korkutur.** Ve bu dinle bağdaşmayan tutumların yönetilebilmesi için bir zamandan sonra dinin yerini parti, her türlü kutsalın yerini parti lideri (kültü) yer almaya başlar. Dini olarak başlayan siyasi mücadele önce yapay bir ideolojiyle hizipleşmeye dönüşür. Bu hizipleşmenin ne kadar uzun sürdüğü, derin olduğu, yol açması muhtemel felaketin büyüklüğü açısından önemlidir. Parti içi hizipleşmede dini olarak başlayan siyasi mücadele önce yalnız siyasi mücadeleye sonra ekonomik ve nüfuz siyasi mücadelesine dönüşür. Öyle ki dinden dönenlerin mürtet edildiği anlayışı gibi partiden ayrılanlar adeta mürtet ilan edilir.

Siyasal İslam'da en büyük tehlike partizanlıktır. Partizanlık, İslam'a alternatif bir yol çizer, ama bunun İslam adına yapıldığı zannıyla vicdanlar diri tutulur, olası rahatsızlıkların önü kesilir. Partili olmak mümin kardeşliğinden daha makbul bir birliktelik olarak görülür. Partici düşünce sisteminde kendi partisinden olmayanın, kendisinden olmayan dünyadaki diğer insanlardan hiç bir farkı yoktur anlayışı, ahlaksız bir partiliyi en yüce değerlere sahip dindar birinden daha evla kılma zorunluluğunu dayatır. Bu dinin temel prensiplerinden “ Bütün müminler kardeştir” ilkesine tamamen karşıdır. Öyle ki, dört-beş yılda bir siyaseten fayda sağlanan ayyaş, kumarbaz, zinakâr ve yalancı bir oy; kendisine fayda sağlamayan, her gün beş vakit camiye giden, zekat veren, oruç tutan ve insanlığa hayrı dokunan ve en nihayetinde Allah'ın (CC) rızasını elde etmiş bir mümin oydan daha sempatik, kabul ve değerlidir. Siyasal İslam öyle bir şey ki sizi Hz. Muaviye'nin makamına getirir, ama Hz. Ebu Zer'e tahammül ettirmez. Oysaki sizi kurtuluşa erdirmeye vesile olacaklar yanınızdaki saf çıkarıcı binlerce partizan değil, acı söyleyen bir kaç Ebu Zer misalcilerdir.

Siyasal İslam, siyasallaştıkça bir zamandan sonra bütün kamuya siyasal İslamcılar hâkim olur; kamu alanında namazın yaygınlığı için başlatılan mücadele kazanılır, her yere kocaman mescitler yapılır; imamlar, müezzinler atanır ama mescitlerde namaz kılanlara rastlanmaz. Başörtüsü için mücadele verilir bütün kamuya başörtüsü serbestisi getirilir, ama mücadele bir zamanlardaki Atatürk inkılaplarından Şapka kanuna dönüşür. Yani **systemde yer edinmek adına, başörtüsü baştaki şapkaya dönüşür.** Devlet kadrolarına personel alınırken yapılan mülakatlarda dahi öncelik başörtülülere verildiği için yalnızca mülakat için başörtü takma ve öğrenme seansları başlar. Bir yerden sonra her yerde başında tesettürden uzak bir tutam pahalı bezle gezinen bir dünya namaz kılmayan, inancını yaşamayan hanım kadrosuyla baş başa kalınır. Üstelik bunların çoğunda buldukları mevki ve işlerde inanç sistemine aykırı olarak, ehliyet ve liyakat olup olmamasının kıymet-i harbiyesi de kalmamıştır. Oysa tarih, bu konuda yüksek hassasiyeti olan ve şu anda İslam toplumunun tamamı tarafından ortak değer kabul edilen yüksek şahsiyetlerle doludur. **İmam Ebu Hanife Hazretleri,** Abbasi ikinci Halifesi Mansur tarafından kendisine yapılan Kadılık teklifini; hakkı, hukuku gözetmede istemeyerekte olsa hata etmekten yada siyasetin

etkisinde kalmaktan korktuğu için kabul etmemiştir. Üstelik halife bu konuda her türlü baskı ve şiddeti göstermiş ve nihayetinde Ebu Hanife Hazretleri zindanlarda zehirlenerek ve dövülerek şehit edilmiştir (İnşaAllah). Bu hassasiyeti **Mehmet Akif Ersoy, Said Nursi**'de göstermiştir. Ama toplum, açıklanamaz bir durumda bu güzide insanların onurlu duruşunu hiç bir dönemde örnek almamış ve bu yüksek ahlak toplumunda yaygınlaşmamış, yer edinmemiştir maalesef.

Siyasal İslam'da İslam ile bağdaşmayan biçimde **“hak Hak'ın takdiri ile bireyin çabası karşılığında değil, sistemin bendendir deyip sorumsuzca verip vermemesiyle elde edilir”**. Bununla birlikte siyasal zeminde yaşam bulmak için veya en azından dışlanmamak için her türlü yanlışı, günahı yapmaktan kendini alı koyamayan grup çok tehlikeli ve haddi aşan bir algıya sebep olur. Dünya güncel İslam Siyasetinin insanlardan istediği temel olmaz " Birlik olmak için aynılaşmayı dayatması" ve " Ya istediğim gibi ol ya da defol" tahammülsüzlüğüdür. **Bu süreçte İslam'a bir büyük haksızlığı da Müslümanım diyen her bireyin her hareketini İslam sanan yanlışı algı sahiplerinin nitelendirmeleri, isnadları ve oluşturdukları ön yargılar yapmaya başlar.** İslam bireylerin tutum, davranış ve fikirlerinin çok üstünde, evrensel bir yapıcılığı, ıslah ediciliği olan bir ahlak dinidir. Bireylerin davranışlarına indirgenemeyecek büyüklükte piri pak, yerel propagandalarına malzeme olmayacak genişlikte ilahi bir mesaj, evrensel bir davet ve tebliğ dinidir.

Müslümanlar, güzide ahlakları ve örnek şahsiyetleri ile siyaseti İslamlaştırmalıdır. Ve Müslümanların yönetiminden düşmanları dahi adaletten ve liyakatten yana payını düşeni almalıdırlar. Aksi halde dünyalık kaygı ve kazanımları için İslam'ı siyasallaştırma çabasına girerler. Siyasetin kirliliğinden bütün varlıklarının ve değerlerinin miktarı oranda kirlendikleri gibi İslam'daki nasiplerinden de mahrum kalırlar. Tıpkı asırlar önce Hıristiyanlığın, Yahudiliğin başına gelenler gibi. Allah korusun ne kadar büyük bir kayıp, kelimenin tam anlamıyla bir hüsrana ve felakete. Adının bundan sonra Siyasal İslam veya demokrasi olmasının ne önemi var düşünen bir fani için.

Tekrar edeyim, **siyaseti İslamlaştırın, İslam'ı siyasallaştırmayın.** Unutmayın, İslam'da adalet, hakkaniyet, liyakat, ahlak, insanlık, merhamet, acıma, koruma, iyilik, güzellik, eşitlik ve özgürlük vardır. Var mı bunlara itiraz edecek, bunlardan şikâyetçi olacak bir insanoğlu? Ve mevcut bütün siyasal sistemlerde bunlar var mı ya da ne kadar var? Büyük devlet adamı Said Halim Paşa ne kadar güzel özetlemiştir: **“Feyiz ve kurtuluş dini İslam; ahlakını inancından, sosyal nizamını ahlakından, siyasetini ise sosyal nizamından alır.”**

Bir Müslüman olarak aileniz, malınız bir anda elinizden alınabilir, iktidarınızı kaybedebilirsiniz, devletiniz yıkılabilir, vatanınızdan sürülebilirsiniz fakat dininizden, inancınızdan vazgeçemezsiniz tıpkı Endülüs'ün yetim Müslüman'ının takvasında olduğu gibi: Yüzlerce yıl Endülüs'de Hıristiyan mezalimine maruz kalan Müslümanlar, İspanyol Kardinalinin 1609 yılındaki bütün Moriskolar (Endülüs Müslümanları) şüpheli bir grup olarak ya öldürülmeli ya da İspanya'dan sürülmeli fetvası ile fiili olarak ve de resmi olarak sona ermiştir. İspanya'nın zulmünden ve

teröründen bütün varlığını, ailesini ve sevdiklerini kaybetmiş bir Müslüman (Morisko), bütün bu olan biten yaşanmışlığa rağmen bakın neye üzüyor? Ve asıl neye ağlıyor? **“Dinimiz öylesine zayıflayacak ki insanlar “ müezzinin sesine ne oldu?” diye soracaklar. Atalarımızın dini nereye gitti diyecekler. Kalbinde acıma hissi olan insanlar için bu o kadar ağır ve acımasız bir şey ki... Beni en çok endişelendiren şey, bir gün Müslümanlar, Hıristiyanlardan ayırt edilemez hale gelecekler, onlar gibi giyinecekler ve onların yediklerinden içtinap etmeyecekler. Allah’tan niyazım o ki Müslümanlar en azından Hıristiyanların yaptıklarını yapmasınlar ve onların dinlerini kalplerine taşımaları...”** (İbrahim Kalın, İslâm ve Batı,s:103) Dünyalık menfaat için siyaset yapan Müslümanların yüzüne adeta Müslümanlığın ne olduğunu çarpıyor...

Siyasal İslam’ın en büyük eksikliği liyakatsizlik, en büyük hatası adaletsizlik ile hakkı elde etme çabası ve mücadele tarzıdır. Bilge Komutan Aliya'nın dediği gibi **“savaş ölünce değil, düşmana benzeyince kaybedilir”**. Siyasal İslam başarısızlığına, referans olarak Kur'an-ı Kerim'i, Peygamber Sünnetini (Sallallahu Aleyhi ve Selam) değil de mağdur edildiği rejim, ideoloji ve lider davranışlarını taklit etme sebep olmuştur. Bunun en somut örneği siyasal İslam muhalifleri tarafından yapılan adaletsizlik, liyakatsizlik, ırkçılık ithamlarıdır. Siyasal İslam’ın Batılılık karşıtlığıyla yerine konulan değer argümanlarına bakıldığında bir başarısızlık gözükmektedir. Bu dönemde bayrak, vatan, devlet, millet değerleri aşırı kullanılmış, bu değerler tıpkı din gibi her türlü sorunlu davranışı ve eksikliği kapatma kalkanı olarak kullanılmış. Sembolik değerleri mana ve kutsallıklarının önüne geçmiştir. Mesela bir milli futbolcu kamuoyu önünde bir gazeteciye küfürler ederek saldırdıktan sonra ilk açıklamasında zamanın siyasal zemininden güç almaya çalışıyor ”ben bayrağımı çok seviyorum ” açıklamasında bulunuyor. Oysa **insanların kendi günahları ve kötülüklerini aidentliklerinin ve bağlılıklarının isimleri temize çıkarmaz**. Siyasal İslam’da Milli değerlerdeki ajitasyon deformasyonuna din de dahil edilmektedir. **Din hırka olarak giyinildiğinden beri iyi ile kötü ayırt edilmez oldu. Oysa kalbe indiğinde her kes ne iyi olmuştu.**

Doğu Batı İslam Kavramları

Değerlendirme dahi yapıldığında karşılaştırılan unsurların kategorik olarak uygun ve denk olması temel bir prensiptir. Yani Doğu Batı ile coğrafi olarak, İslamiyet Hıristiyanlık ile dini olarak, Türkler Germenler ile etnik olarak karşılaştırıp değerlendirilebilir, ekonomik, siyasi, sosyolojik tespitler yapılabilir. Ancak, İslamiyet bir din olmanın yanında medeniyet unsuru, Batı ise coğrafi bir yer olmanın yanında uygarlık unsuru teşkil ettiği için birbirlerini tam olarak karşılamamaktadırlar. Bir din ile (İslam) bir uygarlığın (Batı) aynı kategoride kabul edilip sosyolojik gerçeklikten uzak yerel transferlerin yapılması yapıcı, ıslah edici değil; yıkıcı, bozucu sonuçlar doğuracağı çokta kestirilemeyecek bir sonuç değildir. Batı’dan alınan Harf inkılabı, Medeni kanunun Kur’an-ı Kerim ile çelişen bazı maddeleri (miras gibi)

Batı¹ Neyi Nasıl Başardı?

Müslümanların imrendiği devlet-vatandaş düzeni Avrupa'ya nasıl geldi? Bizim din ile başaramadığımızı onlar demokrasi ile laiklik ile sosyal adalet ilkesi ile nasıl başardı? Aslında bunun cevabı şu sorularda: Bunları nereden nasıl elde ettiler? Onlar, Müslümanların isteyip de başaramadığı bu sistemi, üstelik İslam'da bu duruma sayısız katkı sağlayan emir ve yasaklar olmasına rağmen, kendi orta çağ cahiliyesinden nasıl alıp kurmuşlardır? Evet, bu çok uzun bir tarihi süreç ve hayati bedellerle dolu kavgalar, iktisadi çaba ve mücadeleler tarihidir. 16.yy'dan 19. yy'a mütemadiyen verilmiş bir özgürlük, kalkınma ve bir yerden sonra yok etme, esir etme, sömürme savaşı ve saldırganlığıdır. Önce dünyaya musallat olup dünyayı sömüren, sonra kendi iç hâkimiyet ve üstünlük mücadeleleri ile bir birlerine musallat olup kendi kendilerini yok etme çabalarının sonucudur. Martin Luther'in yaşadıkları, Saint Barthelemy Katliamı, Otuz Yıl Savaşları, Kanlı İhtilal (Fransız Devrimi) bunlardan bazılarıdır.

Rönesans'ın vaat ettiği akılcılık, bilimcilik ve hümanizm, modern dünyanın doğuşuna zemin hazırlamış; **Fransız İhtilalı**'nın sonuçları milliyet, eşitlik, hürriyet, adalet kavramlarının ortaya çıkmasını sağlamış; **Sanayi Devrimi** ile Avrupa'nın refah düzeyi artmış, seri, ucuz ve kaliteli üretim sağlanmış ve bu üç merhale sonucunda meydana gelen yeni dünya düzeninde, Avrupa toplumunda dine yer verilmemiş, kurallar ve yasalar, adeta Orta Çağ Hıristiyanlığından intikam alırcasına, yalnızca üretime-tüketime ve birlikte yaşama temeline dayanmıştır.

Nihayetinde, 19. yy'ın sonlarında 20.yy başlarında yeni devlet düzeninde kurulan Avrupalı devletler ulus devlet yapıları ile birlikte, millet-mezhep aidetliği açısından da daha homojen toplum bakiyeleri üzerine kurulduğundan toplumsal sorunlar nerdeyse ortadan kalkmıştır. Bu dönemde ekonomik olarak da kalkınmış, ilerlemiş ve gelişmişlerdir. Burada yanlış bir okumayla Batı ülkelerinin gelişmişlik durumunu demokrasi, laiklik gibi idare şekli ve ilkelerden kaynaklandığı yanlış algısına düşmemek gerekmektedir. Demokrasi ve Laiklik aslında bir sonuçtur, sebep değildir. Peki, neyin sonucu; yüzyıllar boyu süren Avrupalı milletlerin birbirini katledip, yok edip, kıyımlardan geçirip, yerlerinden sürüyüp, eleye eleye, ayırıştırma ayırıştırma durulayıp sonlandırdığı vahşet dolu bir mücadelenin sonucu. Bir kıtayı, asla bir araya gelmeyecek topluluklardan dolayı 50 farklı devlete bölen siyasi ve dini kavgaların sonucu. İşte Avrupa'dan medet umduğumuz demokrasi, laiklik, hümanizm bu sürecin sonucu.

Kan Uyuşmazlığı Sebebiyle Batı İslam'ı Karşılama

Biz Müslümanlar, Avrupa devletleri tarihine baktığımızda hiçbir zaman onlar kadar birbirimize karşı düşman ve kötü olmamışızdır. Ve onlar kadar birbirimize zarar vermemişizdir. Yani bizim şimdilerde özendiğimiz onlar gibi olma durumumuz aslında daha kolay ve pek mümkün. Ancak bizim hatamız onların düzenini olduğu

---

¹ 16.yy'a kadar Batı kavramı yoktu. Modern anlamda Batı ise 18.yy'dan sonra kendini göstermiştir.

gibi kopyalamaktan kaynaklanmaktadır. **Onların kendi mücadeleleri sonucu buldukları çözümleri kendi sorunlarımızı çözmeye kullanmak istememizdir.** Biz kendi sorunlarımızı kendi inanç, kültür ve medeniyet özelliklerimize göre çözümlenmeliyiz. Hata, Doğu toplumunun Batı toplumunun değerleri üzerine kurulmaya çalışılan bir sistemle yönetilmek istenmesinden kaynaklanmaktadır. DârüIslâm ülke devletlerinin halklarını dârülharp zihniyetiyle yönetmeye çalışmasıdır. Bunu en radikal şekilde bir oldubittiyle M. Kemal Atatürk ve sonrasında Kemalizm yapmıştır. O da başarılı olamamıştır. Çünkü **halkın gücüyle devlet kurtarılmış/kurulmuş, devletin gücüyle halkın değerleri tasfiye edilmiştir.** Doğulu bir halkın, tecavüzcü ve gaspçı Batılı bir halkla mücadelesinden sonra kazanılan bağımsızlık Batı hayranlığıyla gölgelenmiştir. **Düşünün sizi yok etmek isteyen, topraklarınızı gasp eden, insanınızı hunharca öldüren bir toplumun bütün değerleri örnek ve gelişmişlik şartı kabul edilmiş, size onlarla mücadele azmi, inancı ve gücü veren dini ve kültürel değerler ise aşağılanmış, yok sayılmış ve geri kalmışlığın gerekçesi kabul edilmiştir.** Bu zihniyet, belli aralıklarla kesintiye uğrasa da günümüze kadar güçlü bir şekilde ve her zaman devleti temsil ederek devam etmiştir.

Öyle ki, Batı-Hıristiyan referanslı toplumsal, kültürel ve hukuk transferlerini olduğu gibi alarak Doğu-İslam coğrafyasının yapısına entegre etme koşuluyla gelişme elde etme düşüncesi 100 yılın sonunda başarısız olmuş ve büyük bir kültürel yozlaşmaya ve değer kaybına sebep olmuştur. Bu çelişkili durum her fırsatta siyasal İslam alternatifiyle düzeltilmeye çalışılsa da başarılı olunamamıştır. Hatta daha kötüye götürdüğü durumlarda gözlenmiştir. Çünkü 100 yıllık tecrübenin kurumsallaştığı ve toplumun benimsediği, yaşamında gerçekleştirdiği yeni tarzlar ve mantaliteler de oluşmuştu artık. Tamamen geriye dönmek ilk baştaki hataların tekrarı anlamına gelmektedir, halkın mevcut durumunu, istek ve taleplerini bir daha göz ardı etmektir. Siyasal İslam, tam da bu noktada yanlış bir uygulamadır.

Koşulsuz Batılılaşmayı en asgari seviyeye indiren, en ılımlı şekilde uygulayan Menderes, Özal, Erdoğan'ın siyasal İslam siyaset tarzı biraz normalleşme sağlamasına rağmen daha çok şekilsel/tepkisel olduğu için istenilen başarı elde edilmemiştir. Devlet-Toplum ilişkisi uyumu gerçekleşmemiştir. Her devirde halkın bir bölümü radikalize edilmiş, yok sayılmış, bir kısmı sahiplenme duygusuyla devletin sahibi kabul edilmiştir. Çünkü topyekûn Batılılaşmanın yerine konmak istenen siyasal İslam da bir devleti bütünüyle temsil edecek yeni ama köklü bir duygu, düşünce, dini, kültürel birikimden ve kapsayıcılıktan uzak kalmıştır. **Son 100 yılı değerlendirmeye almadan, son güncellemeyi kendi içinde ve geçmişle harmanlayarak yapmadan yeni bir yüz yıla hangi siyasal sistem adı altında olursa olsun bir değişiklikte bulunmak hiç bir başarı sağlayamayacak hatta mevcut durumu daha kötüye götürme riskini de beraberinde getirecektir.**

Salt Batılılaşma tutmadı, siyasal İslam tekrar düzenlemeye ve düzeltmeye yetmedi demek ki bambaşka bir yol gerekiyor. Denenmemiş olması mümkün olmayacağı anlamına gelmeyen bir üçüncü yol. **Mesela, siyasetin İslam'ın evrensel değerleriyle şekillenmesi, toplumda bireysel yükümlülüklerin özel, toplumsal**

yükümlülüklerin genel bağlayıcı olarak kalması gibi. Dünya gerçekleri (konjonktür), İslami kriterler, geleneksel değerler ve teknolojik gelişmeler ekseninde kurulacak bir toplumsal menfaatler ülküsü gibi.

İslam toplumları global dünya düzeninde kapitalizmin küresel bir köye çevirdiği kendi ülkelerinde şu aşamada İslam hukukuyla yönetilememenin eksikliğini Avrupa Medeni hukukuyla gidermeye çalışmaktadırlar. Teknoloji, sanayi, ulaşım ve sermayenin evrenselliği bilişim ve ulaşım kolaylığıyla ülkelerini bir yandan birbirine bağlı kılarken diğer yandan da bağımlı kılmaktadır. Bu bağımlılık hukuk ve sosyal yaşam noktasında hata vermekte çatışmaya, çözülmeye yol açmaktadır. İslam toplumlarına uyum sağlamamaktadır. Bunun sonucunda Batılı üretimden istifade eden İslam toplumu, Batılı sömürüye de sonuna kadar maruz kalmaktadır.

Medeniyet Uygarlık Çatışması

Batı dünyasıyla temel çatışma noktamız; bizdeki manevi birikimin toplamı olan "Medeniyet" ile Batı'nın maddi birikiminin toplamı olan "Uygarlık" değerlerinin farklılığı ve hazır bulunuşluk düzeyidir. Her iki unsurun düzeyi toplumların ihtiyaçlarına göre yaşamsal farklılık göstermektedir. Bu farklılık bir avantaj-dezavantaj kompleksine veya ukalalık tutumuna dönüşmemelidir. Bir devletin amacı ve hedefi halkının mutluluğu, huzuru, iyiliği ve memnuniyeti olmalıdır. Bunu gerçekleştirmek belli ölçülerde halkın talebi, belli ölçülerde zamane koşulları, belli ölçülerde dini, milli ve kültürel değerleri dikkate almakla ve belli ölçülerde de evrensel değerleri göz ardı etmemekle mümkündür.

İslam Medeniyeti ve Batı Uygarlığının tarihi köklerine kısaca değinmek bu sorunu anlamamıza biraz daha yardımcı olabilir. Klasik Oryantalizmin temelleri 19.yy ortalarında atılmıştır. Edward Said'in tahminine göre 1800-1950 yılları arasında Avrupa ve Amerika'da 60.000'nin üzerinde İslam hakkında yayın yapılmıştır. Fakat bu muazzam araştırma literatürüne rağmen Batılılar tarafından Doğu kısmen sömürülmek üzere anlaşılmış ise de İslam, pek anlaşılmamıştır. Sayısız araştırma literatüründen bir şey anlayamamış, öğrenememiş Avrupa aydınları yakın geçmişe kadar seyahetlerle bu açığı kapatmak istemişler ise de kronik ön yargılarından kurtulamamış, "Doğu'yu ve İslam dünyasını geri kalmış bir kültür olarak görmekten ve aşağılamaktan vazgeçememişlerdir".

Batı medeniyetinin kaynağı iki kök damardan beslenmektedir. **Birincisi** Avrupa Aydınlanma döneminin de temeli olan Yunan bilim, felsefe ve düşünce gücü, yani **Yunan Kültürü ve düşüncesi (Greko-Roman Kültürü)**. (Bu arada bu yüksek Yunan düşünce dünyasının kadim Mısır ve Pers (İran) Medeniyetlerine çok şeyler borçlu olduğu unutulmamalıdır.) **İkincisi ise Hristiyanlık'tır**. Bu iki damarı birleştiren dönüm noktasını teşkil eden ise Roma Kralı Konstantin'in 313 yılında Hristiyanlığı tanıması ve ondan sonra kısa süre içerisinde resmi din haline gelmesidir. Katolik Kilisesi ile imparatorluk, Papa ile Kral ilişkisi din ve kilise lehine ve daha Orta Çağda Siyasal Hristiyanlığın hayata geçmesine sebep olmuştur. Kiliselerin elde ettiği

ekonomik ve siyasi gücü devam ettirme adına, dini siyasete maruz bırakıp Hıristiyanlıkta olmayan şeyleri, din gibi dayatmasıyla dini adeta yeniden tanımlamış ve gerçekliğinden koparmıştır. Din İsa'sız, devlet imparatorusuz yaşatılmaya çalışılmıştır. Bundan sonra Yunan kültürünü temsil eden Atina ile Hıristiyanlığı temsil eden Kudüs / Roma arasında bir mücadele tarih sahnesindeki yerini almış ve meydana çıkan bu yeni çatışma Avrupa'yı Reform ve Rönesans gerçekleşinceye kadar Orta Çağın karanlıklarına sürüklemiştir. Avrupa Hıristiyanlığın siyasallaşmasının bedelini Orta Çağ boyunca 16. yy'a kadar karanlıkta kalarak ödemiştir.

İslam medeniyetinin tarihi köklerine bakıldığında ana kaynağında bir tek kök olduğu görülmektedir. O da İslam dinidir. İslâm'ın kaynağı ise Kur'an-Kerim ve Allah'ın Peygamberi Hz. Muhammed Sallallahu Aleyhi ve Sellem yani sünnettir. İslam medeniyeti Mekke'de sıfırdan ve yalnızca din üzerine inşa edilmiştir. Çağdaşı olan Fars (Sasani) ve Roma (Bizans) gibi büyük bir kültür ve medeniyet birikimine sahip olmayan Arap yarımadasında ortaya çıkmış olması, evrensel bir din medeniyetinin temellerinin atılması açısından ne tesadüftür ne eksiklik ne de önemsizdir ama muazzam ölçüde kıymetlidir. İslam Medeniyetinin temel kurucu ilkeleri Kur'an-Kerim ve Resulullah'ın sünneti ile belirlenmiş, bu sistem inanç ile birlikte genel ahlak ve hukuk kurallarını da belirlemiştir. Ancak sosyal, geleneksel, siyasi ve ekonomik yapılara ilişkin diğer durumlar İslam ile çelişmemesi, çatışmaması kaydıyla serbest bırakılmıştır. İslam, tek ümmet olmayı gerektirdiği gibi tek millet olmayı da dayatmamıştır. Bunun bir sonucu olarak, değişik ırk, kültür ve coğrafyalardan toplumlar tek tipleştirmeye maruz bırakılmadan, asimile edilmeden kendi özelliklerini koruyarak İslâm'ı kabul etmişlerdir. **İslam, evrensel dini ilkeler ile yerel kültürler arasında müthiş bir uyum imkânı ve özgürlük sağlamıştır.** Bundan dolayıdır ki; Batı uygarlığının şehirleri birbirinin kopyası gibi iken (Viyana, Hamburg, Paris, Londra, Moskova, Newyork.....gibi), İslam medeniyetinin şehirleri birbirinden farklıdır. (İstanbul, Bağdad, Kahire, Şam, Bakü, Erbil, Riyad, Bosna....gibi)

Batı'nın Siyasal Din Geçmişi

Bu arada Siyasal İslam'daki olumsuzlukları yalnızca İslam toplumunun bir sorunu olarak görmek İslam toplumuna haksızlık olur. Keza Hıristiyanlık, evvelinde Yahudilik ve diğer inanışlarda da durum pek farklı değildir. Kendi sorunumuzu ele almaya çalıştığımız için Siyasal İslam üzerinde duruyoruz. Yoksa Siyasal Hıristiyanlık neredeyse kendi otoritelerinin devamlılığı için dinin kendisini değiştirmiştir. Siyasal Hıristiyanlığı telaffuz edince ilk aklımıza 1095-1270 yılları arasında Katolik Papanın iktidar sahiplerinin çıkarı ile teşviki sonucu düzenlediği Haçlı Seferleridir. Öyle ki, Haçlı Seferleri, Müslümanlara karşı dini bir gaye olmasının, Müslümanları topraklarından çıkarma amacının ötesinde bahanelerle esasen paramparça olmuş Batı ve Doğu Hıristiyan dünyasının birliğini sağlamaktır. Yani derebeylikler ve krallıklar Müslümanların yayılmacı tutumlarından kurtulmak ve korunmak istiyor, dini bahane ederek Papayı kendi çıkarlarına hizmet etmeye çağırıyor idi. Ve Papa'da iktidarlar üzerindeki ağırlığının devamını sağlamayı amaçlamıştır, dini kendi menfaatine araçsallaştırmıştır. Ki Haçlı Seferleri Müslümanlara karşı yapılan bir organizasyon

olarak bilinmekte iken, tarih papanın kendisine itaat etmeyen Hıristiyan ve Yahudi toplumlarını da hedef aldığını, şiddetli can ve mal kaybına uğrattığını not almıştır.

Haçlı Seferleri, Doğu- Batı veya İslam -Batı ilişkilerinin de temeli sayılabilir. Hatta Hıristiyanlık misyonerlik faaliyetlerinin temeli de Haçlı Seferlerinde başlamıştır. Daha 12. yy'da 2. Haçlı Seferinin tertibinde önemli payı olan zamanın önemli Hıristiyan düşünürlerinden Clairvauxlı St. Bernard, Müslümanların yalnızca kılıç zoruyla, şiddetle değil ikna yoluyla da Hıristiyanlığa davet edilmesi gerektiğini öngörmüştür. Haçlılar döneminin büyük Hıristiyan ilahiyatçılarından Aziz Peter, düşmanını daha iyi tanımak amacıyla Kur'an-ı Kerim'i ilk kez tercüme ettirmiştir. (Tercümeyi, Kettonlu Robert 1147 yılında tamamlamıştır)

Aziz Peter, Doğu-Batı ilişkilerindeki amacını, misyonerliği şöyle kaleme almıştır: “ Sizden uzaklarda, başka bir dili konuşan, sizinkinden farklı bir yaşam biçimine sahip olan, sizin örf ve adetlerinize yabancı biri olarak Batı'nın uzak diyarlarından Doğuda ve güneyde yaşayan sizlere bu satırları yazmam ve hayatımda hiç görmediğim ve muhtemelen hiçbir zaman görmeyeceğim kişilere kelimelerle saldırmam garip görünebilir. Fakat ben size, BAZILARIMIZIN ÇOĞU ZAMAN YAPTIĞI, silahla değil, **sözle**; kaba kuvvetle değil, **akılla**; nefretle değil, **sevgiyle saldırıyorum.**” Burada Batı devletlerinin emperyalizmle İslam'a saldırmasının yanında Batı insanının da misyonerlik faaliyetleri ile Müslüman'a etki etme ikili mücadele tarzını ifade etmektedir.

Özetle, Batı'nın Doğu özelinde İslam ile olan ilişkisi tamamen kendi çıkarlarına odaklı emperyalizm(sömürü) ve misyonerlik (asimilasyon) üzerine kurgulanmıştır.

Gelelim Yahudilerin siyasallığına. Yahudi alimleri, din adamları Hz. Muhammed, Sallallahu Aleyhi ve Sellem, son peygamber olduğunu adları kadar kesin olarak bildikleri halde ona iman etmemelerinin, biat etmemelerinin sebebi de kendilerinden olmaması, otoritelerini kaybetme korkusu, diğer kavimleri din kisvesiyle yönetemeyecekleri gerçeği yani Siyasal Yahudiliktir. Günümüzde de Siyonizm üzerinden bu siyasetlerini hala devam ettirmektedirler. Dini, amacının dışında siyasi bir güç olarak kullanıp diğer toplumlara yönetme aracı haline getirmek, insanların din adına her şekilde koşulsuz fedakârlık yapma tutumunu kendi menfaatine devşirmek kaydıyla suiistimal etme durumu hem tarihi hem de evrensel bir yöntemdir. Diğer dinler daha önceleri bunu denemiş öyle ki dinlerini hoyratça kullanmaktan şu an ibadet edecek din dahi ellerinde kalmamıştır. Ancak, **Yahudilerin ve Hıristiyanların şu an çok güçlü bir siyasal sistemleri, devletleri var ama yaşayacakları bir dinleri yok.** Bu durum İslâm'ı siyasete alet edip siyasallaştıracak olanlara ders olsun ve imkân varken dinlerinin kıymetini bilsinler. (Allah İslam dinini kıyamete kadar muhafaza edecektir. Bunda bir korku ve şüphe yoktur. İnsanlar dine zarar veremeyeceklerdir, ama kendileri de bu dinden istifade edemeyeceklerdir.)

Batı Gelişmişlikte Neden Yakalanamadı?

Rönesans, reform, bilim devrimi, sanayi devrimi, Fransız İhtilalı, ulus devletleri, milliyetçilik ve mezhepçilik, anayasacılık, kapitalizm, hammadde ithalatı, fazla üretim

ihracatı, uluslar arası ticaret üzerine temelleri atılan ve gelişimini sağlayan Avrupa'nın bu dönemi Doğu tarafından ıskalanmış, tamamen gözden kaçırılmıştır. Doğu için daha büyük hata ise Avrupa'nın bu gelişim sürecinin sosyolojik, kültürel ve ekonomik sonuçları olan sekülerizm, pozitivizm, milliyetçilik, sömürgecilik, ucuz iş gücü, kapitalizm, kıtalar arası köle ticareti gibi inanç ve uygulamaların; ekonomide Karl Marx, felsefede Augusto Comt, biyolojide Darwin ile temsil edilen akımların, kendi toplumsal dokularını bozacağı, faydadan çok zarar vereceği inancı olmuştur. Bu inanç, İslam toplumlarının pek çok yeniliğe ve gelişmeye bilinçli bir şekilde karşı çıkıp direnç göstermesine yol açmıştır.

Bunun yanında, Batı'yı görmeye giden aydınlarımız bilim ve sanayi gelişim araçlarını değil de sokaktaki ahlak ve eğlencedeki ahlaksızlığı görüp gelmişler ve onlardan alacak bir şeyimizin olmadığı izlenimini ülkeye aktarmışlardır. 1850'lilerden sonra Mısır ve Osmanlı'da başta olmak üzere İslâm ülkelerinden Avrupa'ya teknik bilimler, tarım ve sanayi alanlarında eğitim görmeye giden birçok öğrenci şair, edebiyatçı, seyyah, düşünür olarak ülkelere dönmüştür. Yıllarca ganimet kültürüyle yetişmiş bir toplum, çünkü ganimeti alıp getiriyorsun kendince tüketiyorsun, sanayi ve bilimi alıp getirince kendinden olmayan onlar gibi olacağı korkusunu taşımıştır. 150 yılda 60.000 araştırma eserine rağmen İslâm'ı tanımamış bir topluma karşın üç beş aydın, talebe ve elçinin izlenimiyle Batı'yı anlamayı beklemek de ayrı bir saflık olurdu zaten.

Batı için bir çok aydının izlenimi aynı duygu ile, şaşkınlık ve hayranlık ile, farklı cümlelerle kendini göstermiştir. Bazı aydınların bu izlenimleri unutulmayan ifadelerle klişeleşmiştir:

**Diyâr-ı küfrü gezdim beldeler kâşâneler gördüm
Dolaştım mülk-i İslâm'ı bütün viraneler gördüm.
(Ziyâ Paşa)**

III.Ahmet döneminde 1721'de Fransa'ya elçi olarak giden Yirmisekiz Çelebi Mehmet, Paris'de gördüğü ihtişamlardan sonra “Dünya müminin zindanı, kâfirin cennetidir” hadisini zikreder.

Osmanlı'da üst düzey görevlerde bulunan Hayrullah Efendi (ö.1866), Avrupa'da gördükleri karşısında şu tarihi soruyu kendi kendine sorar:

“Acaba Cenab-ı Hak Teâlâ bizim memâlikimizin kisb ve bereketini mi kaldırdı.

**Doğuya gittim Müslümanları gördüm ama İslam yoktu ! Batıya gittim İslam'ı gördüm ama Müslüman yoktu !
(Ali Şeriatî)**

Çağdaş aydınlar gibi Avrupa'yı seyahate giden Mehmet Akif Ersoy' a Berlin'den yurdu dönünce oraları sorarlar. Merhumun cevabı bir çok şeyi özetler niteliktedir: “ Adamların işleri var dinimiz gibi; dinleri var işimiz gibi”.

Şu anki genel değerlendirme ise yüz yıl öncekiyle kıyaslanamayacak çaresizlikte ve sorumsuzlukta : “ Adamlar ahiretten nasiplenmeyecekleri için, Allah (CC) her istediklerini bu dünyada veriyor ”.

Not: Batılı Devletlerin adalet, eşitlik, insan hakları ve özgürlük değerlerinde son zamanlarda ciddi bir gerileme yaşanmaktadır. Faşizm başta olmak üzere adam öldürme, hırsızlık, uyuşturucu, terör örgütlerine destek ve katılım hızla artmaktadır. Bu durumun genel anlamda en önemli iki sebebinden biri, bu değerlere ödenen bedellerin unutulmaya başlanması, ikincisi kendilerini var eden seküler değerler yıkılmaya başladığında yerine koyacakları, sarılacak bir dinlerinin de artık kullanımdan kalkmış olması, tabi birde Ortadoğu Devletlerine karşı sergiledikleri gayri insani ve yıkıcı (terörize) tutumun yıllar içerisinde bumerang gibi kendilerine dönmesidir. Aslında Doğu'nun vebali de denilebilir. Çünkü zamanında Doğu Batı'yı aydınlatmışken günümüzde Batı Doğuyu karanlıkta bırakmıştır, güneşine, ışığına, aydınlığına engel olmuştur. Sonuç, Batı'da din siyasallaşarak etkisini yüzyıllar önce kaybetti, aynı zamanda dinin boşluğunu da doldurmaya çalışan siyasal düzen de yıllar içerisinde bozulmaya yüz tuttu ve bozulmaya mahkûm. Elde kalacak olan mı? Milenyum Ortaçağı.

Velhasıl, Batı'yı önümüzdeki yüzyılda bekleyen üç tehlike ve tehdit: Anarşizm, Faşizm ve Ateizm. Bizimde kulağımıza küpe olsun!

Konuyla ilgili kitap önerileri:

Said Halim Paşa, *Buhranlarımız*

AliyaZZetbegoviç, *Doğu ve Batı Arasında İslam*

İbrahim Kalın, *İslam ve Batı*

Ataullah Bayezidof, *İslam ve Medeniyet*

Claude Cahen, *Haçlı Seferleri Zamanında DOĞU VE BATI*